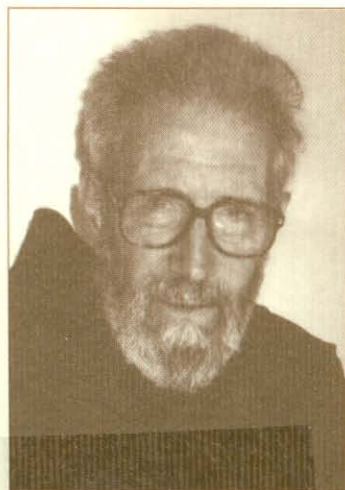

UAB
DHC
/45

Doctor Honoris Causa

PARE
GUIU
CAMPS

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500704949

Universitat Autònoma de Barcelona

Doctor Honoris Causa

PARE
GUIU
CAMPS

Discurs llegit a la
cerimònia d'investidura
celebrada a la sala d'actes
del Rectorat
el dia 24 de febrer
de l'any 1999

Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca General

Edifici A

08193 Bellaterra (Barcelona) Espanya

Bellaterra, 1999

Universitat Autònoma de Barcelona

Editat i imprès pel
Servei de Publicacions
de la
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Barcelona)

Imprès a Catalunya

PRESENTACIÓ
DEL
PARE GUIU CAMPS
PER
FRANCESC PARCERISAS

Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector,
Benvolguts professors i estudiants,
Senyores i senyors,

Avui és un dia molt especial per a tots aquells que estem vinculats a la Facultat de Traducció i d'Interpretació d'aquesta universitat. Ho és perquè al llarg de tots els seus anys d'existència, d'ençà de la fundació de l'Escola Universitària de Traductors i d'Intèrprets, el 1972, el centre ha intervingut de manera molt destacada, i en alguns moments decisiva, en la implantació de la disciplina acadèmica arreu de les universitats espanyoles, en el reconeixement de la traducció com una parcel·la d'ensenyament i d'investigació pròpies i en l'acceptació del paper primordial i necessari de la traducció dins tots els àmbits de la vida social i científica, sobretot en uns temps en què la comunicació ha esdevingut més i més global i la pluralitat de la informació i de les influències culturals més i més destacada. A la llicenciatura en traducció, a la creació del departament, al doctorat, als congressos científics, a les publicacions i a les múltiples activitats universitàries relacionades amb el nostre camp d'estudi —i fins i tot a la construcció d'un edifici propi per a la Facultat— només hi faltava un galze que completés tots els vessants possibles del desplegament de la nostra disciplina dins la vida universitària: el nomenament d'un doctor *honoris causa*.

Que avui la Universitat Autònoma de Barcelona rebí al seu si el pare Guiu Camps serveix per completar aquest desplegament però, de fet, com intentaré explicar breument, serveix també per resituar la traducció dins el context essencial de la nostra història i de la nostra cultura.

El pare Guiu Camps no sols és un expert en el camp de la traducció bíblica sinó que en ell es troba representada una llarguíssima tradició traductora lligada a la cultura, a la llengua i a la comunicació amb el poble. Una tradició que, pel que fa a la seva difusió impresa en llengua catalana, té les seves arrels més llunyanes en la desapareguda traducció de Bonifaci Ferrer, acabada d'imprimir a València el 1478, i continua amb la versió de *Lo Nou Testament* de Melcior Prat publicada a Londres a cura de la British and Foreign Bible Society el 1832; una tradició que, sobretot, es multiplica de sobte al primer terç del segle xx amb les versions bíbliques de mossèn Frederic Clascar, del Foment de Pietat Catalana, de la Fundació Bíblica Catalana promoguda per Francesc Cambó i amb l'anomenada *Bíblia* de Montserrat, que va tenir el pare Bonaventura Ubach com a inspirador, impulsor i factòtum.

Que el pare Guiu Camps s'hagi format en aquesta tradició, que és la columna vertebral de la nostra cultura històrica, i que en sigui el continuador i modernitzador té una importància singularíssima. Voldria recordar que la Bíblia ha estat, al llarg de tota la història d'Occident, una mena de pedra de toc de les creences i de la cultura dels seus pobles, un instrument d'expansió de les doctrines religioses dels pobles jueu i cristià i, per descomptat, una pedra de toc

---

de la traducció perquè, com ja va fer observar Eugene Nida, «no hi ha cap altre tipus de traducció que tingui una història tan dilatada, que involucri tantes llengües diferents, que inclogui tipus de textos tan diversos i que abasti tantes, i tan diferenciades, àrees culturals del món». Si ens aturem a pensar-hi uns segons, de seguida ens adonarem que la Bíblia no sols és un conjunt d'escrius sinó, com va escriure Damià Roure, «un àmbit de cultura i de discurs, que constitueix un dels codis necessaris per a explicar la nostra civilització occidental». I, per descomptat, des del vessant traductològic cal remarcar que es tracta d'un llibre molt peculiar per quatre aspectes. En primer lloc, perquè està format per uns textos, o per una sèrie de llibres, mancats d'un original material únic —en el sentit que avui donem a un manuscrit original o a les proves d'impremta corregides per l'autor. En segon lloc, perquè fins i tot el seu títol ens ha pervingut fossilitzat en una forma grega que serveix per designar un conjunt, però aquest mateix conjunt de llibres «canònics» resulta ser diferent segons les diferents tradicions interpretatives. En tercer lloc, perquè es tracta d'un conjunt de textos que porten aparellada una quantitat d'estudis, exegesis, versions i comentaris que condicionen qualsevol nova traducció tot i que, paradoxalment, justifiquen el fet que, al llarg de la història, se n'hagin fet tantes versions i tan diverses. I, en quart lloc, perquè a través de la seva constant retraducció es vehicula una determinada ideologia religiosa, d'abast mundial, que, al llarg del temps, també ha anat adaptant-se, com el text mateix, a les circumstàncies canviants del món.

L'aspecte més interessant de l'enorme proliferació antiga i moderna de traduccions bíbliques és, doncs, que la podem considerar una encarnació històrica del mite de Babel —un mite essencial a la nostra condició de traductors. D'allò que podríem considerar una única llengua, la paraula de Déu en la seva forma primigènica, se n'ha derivat una multiplicitat necessària, i potser confusa, de traduccions humanes. La traducció s'hi veu, doncs, emmirallada en el dilema constant entre l'original intocable i la divulgació, inevitable i necessària. Qualsevol acte de traducció, com el mite de Babel, ens pot servir per descriure el conflicte entre la unitat i la diversitat, entre l'homogeneïtzació i la fragmentació, entre el coneixement tancat i pur i la divulgació i popularització d'aquest coneixement. I és per això que, al llarg de la història, les traduccions bíbliques han anat aparellades a, o han esperonat elles mateixes, canvis decisius en el pensament i en la vida. N'hi ha prou de recordar els noms d'Alcuí de York (735-804), de la *Bíblia Poliglota Complutense* (1514-1517), la versió llatina d'Erasme del *Nou Testament* (1516), les traduccions directes de l'hebreu i del grec de Luter (1522 i 1534), l'edició climentina de la *Vulgata* (1592) o la *Bíblia* anglesa del rei Jaume (1611). Cadascuna d'aquestes traduccions representa un moment culminant de la dialèctica de negació crítica de les versions i lectures precedents enfocat a refundar els principis que han de regir la interpretació i la traducció, la manera de llegir dels seus contemporanis. Representen, en definitiva, quina serà la nova visió del món en aquestes societats.

El mateix esclat espectacular de traduccions bíbliques catalanes del primer terç del segle xx fóra del tot inexplicable si no fóssim capaços de relacionar-lo amb l'embranchida múltiple d'altres empreses culturals revitalitzadores del nou-cents. I tant se val que aquestes siguin sentides com una necessitat institucional —com ho són les iniciades per Frederic Clascar sota els auspicis de l'IEC—, o de tipus pietós, formador i catequístic —com les del Foment de Pietat Catalana—, o bé una reivindicació eminentment literària —el cas de la Fundació Bíblica Catalana—, o, finalment, com una empresa d'objectius savis i erudits —com va ser el cas de *La Bíblia* de Montserrat. Aquest esclat de la traducció bíblica catalana del primer terç del segle xx ens serveix per comprendre que havia començat a aparèixer un nou públic lector que possibilitava una acció important de difusió dels textos religiosos. I les circumstàncies històriques que estroncaren aquella floració no en van impedir, malgrat tot, la seva continuïtat. El fet mateix que el pare Guiu Camps sigui el traductor de dos dels volums «grans» de *La Bíblia* de Montserrat —l'*Evangelí segons sant Mateu* (publicat el 1963) i les *Epístoles catòliques* (publicat el 1958)—, ens recorda la continuïtat d'una empresa iniciada molts anys abans, i la continuïtat d'una certa forma d'entendre la traducció que canviarà, justament, durant aquests anys i que tindrà, en la seva figura, una de les personalitats més destacades.

Em refereixo a allò que solem anomenar l'equivalència dinàmica de la traducció, a la consideració explícita de la finalitat i del públic a qui la traducció va adreçada. La influència dels estudis d'Eugene Nida sobre aquesta manera de considerar la traducció és evident i correspon a la introducció moderna de la perspectiva històrica i sociològica en tantes i tantes altres disciplines. Cal tenir present, a més, que en el cas de la traducció bíblica, aquestes teories van lligades a una renovació aprofundida de l'Església i de la seva manera d'entendre la divulgació religiosa moderna. Joan XXIII, al seu Discurs a la XVI Setmana Bíblica Romana, el 21 setembre 1960, deia que «l'actual floriment dels estudis bíblics, i especialment la difusió de noves edicions de la Sagrada Escriptura, adaptades a les exigències i al grau de cultura de les diferents classes de fidels, obre esperances a un nou envigoriment de la vida cristiana».

Aquesta necessitat d'adaptació a les exigències i grau de cultura de les classes socials, del públic, és el que el pare Guiu Camps, ja a finals dels anys cinquanta, havia trobat a faltar en el model de les traduccions bíbliques del primer terç del segle. Ho explicava amb detalls explícits en un article necrològic (*Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya* 32, 1987) sobre Narcís Casal i Vall, l'editor andorrà de la nova ventura bíblica catalana de la segona meitat del segle. «Pels anys 1957-58 —escriu Guiu Camps—, davant la urgència de fer arribar a mans del poble la Paraula de Déu, els monjos de Montserrat treballàvem en la preparació del Nou Testament, com a primer pas per donar la Bíblia sencera. Vèiem que l'edició gran, començada a publicar el 1926, tenia necessàriament una difusió reduïda, necessària encara alguns anys per arribar a

---

terme i caldria, a més, posar al dia en un nivell més assequible el llenguatge i les explicacions». No és que la versió «gran» de Montserrat no servís, però era clar que calia distingir els públics i els objectius, que calia diferenciar les funcions de la traducció segons a qui anessin adreçades. I aprofitar l'experiència erudita de la versió primera per empeltar els fruits d'una traducció més assequible. El mateix abat Escarré, al pròleg, datat pel setembre de 1960, que precedeix la segona edició del *Nou Testament* escriu: «[La predilecció pels estudis bíblics ha estat] expressada al nostre temps per l'edició de la que ja és correntment anomenada *La Bíblia* de Montserrat, la gran obra del P. Ubach, realitzada sota els auspicis encoratjadors de l'Abat Marcet. Amb tot, les característiques internes i externes d'aquesta edició monumental no han permès mai que fos abastable al gran públic, és a dir, que fos popular. És clar que mai tampoc no s'havia pretès. La Bíblia popular havia de ser un fruit a collir, un cop acabat el treball extens d'estudi fonamental».

Aquest canvi que es produeix entre els traductors bíblics de Montserrat entre els anys 1950 i 1960 és un dels primers exemples que ens permet veure explícitament formulada la teoria traductològica dels diferents nivells funcionals. I això fins a l'extrem que les primeres edicions publicades del *Nou Testament* afegien una nota on s'advertia que els autors i els editors de l'edició acollirien els suggeriments dels lectors destinats a millorar futures edicions de la traducció. És a dir que, en certa manera, la traducció se situava clarament al servei dels lectors.

De l'èxit d'aquest nou model de traducció en dona fe l'espectacular historial dels tiratges de la nova versió del *Nou Testament* dels monjos de Montserrat, un dels llibres de més gran difusió de l'edició catalana moderna. La primera edició de 1961 va fer un tiratge d'11.000 exemplars que de seguida van ser distribuïts. De la segona edició, publicada el desembre del mateix any 1961, se'n va fer un tiratge global de 38.000 exemplars. La tercera edició popular va aparèixer l'abril de 1963; el nombre d'exemplars va ser de 31.000. La quarta edició és del març de 1970. Mentrestant, el febrer de 1963, s'havia publicat una edició dels quatre evangelis amb notes reduïdes, i el 1972 es va tornar a fer una edició reduïda del *Nou Testament*, subvencionada, impresa per Casal i Vall, amb una tirada d'uns 50.000 exemplars.

Ara bé, l'èxit espectacular d'aquesta nova edició no és sols un èxit comercial, de difusió. Ho és, també, de sintonia amb uns nous requisits de viabilitat lingüística, de modernització dels registres i d'acostament al català parlat. En un important article titulat «Passes i criteris en la versió catalana del Nou Testament» (*Revista del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca* 56-57, 1988), el pare Guiu Camps fa una descripció força detallada del que van ser els nous criteris de traducció que ell propugnava. I, al costat de la inviabilitat d'enllestir l'edició gran de la Bíblia per després reunir els mateixos textos en un sol volum més assequible, hi analitza la necessitat indispensable d'actualitzar el llenguatge. Necessitat, no cal dir-ho, que té molt a veure amb els condicionants polítics i

---

socials a què es trobava sotmès el català i que està estretament lligada a la consciència del fet que el llenguatge usat en la litúrgia sol quedar fixat per un temps molt llarg i serveix, per tant, de referent constant de la llengua. «Com a punt de partida —hi escriu— vàrem acceptar una limitació: la de cenyir-nos al llenguatge usual. Des de fa temps no ensenyam la nostra llengua a les escoles, no la llegim en els llibres d'estudi o de cultura ni en les publicacions diàries d'informació o d'esbarjo, no la sentim parlar a la ràdio ni en la majoria d'actes públics. No és estrany que, fins persones cultes de la nostra generació no sàpiguen reconèixer la seva pròpia llengua quan la veuen escrita... Més decisiu encara per fer-nos decantar cap a un llenguatge usual és l'actitud d'esperit que la nostra generació imposa. Vivim en un temps que detesta l'artifici, exigeix la veritat i la sinceritat. Aquella entonació que alguns dels nostres literats solien prendre així que tenien la ploma als dits, l'escrúpol d'usar el lèxic corrent i l'afany de substituir-lo amb paraules arcaiques o erudites fan somriure els lectors d'ara, o bé els troben repulsius... Vàrem acceptar, doncs, aquesta limitació... Val a dir, però, que la nostra llengua se'ns ha mostrat prou generosa per poder, amb paciència i constància, trobar la manera de dir el que volíem sense allunyar-nos del llenguatge corrent... La voluntat de cenyir-nos al llenguatge usual no comporta de cap manera negligència en la seva qualitat literària. Teníem en compte la propietat i el valor evocador del lèxic, la sonoritat i l'estructura fàcil, variada i expressiva de la frase, l'adaptació del llenguatge bíblic a la nostra manera de parlar, mirant sempre que el resultat d'aquest treball fós tan natural que, segons aquella norma tan assenyada d'Azorín, els qui ens llegeixin diguin espontàniament: Això també ho escriuria jo».

Aquest nou model no va deixar de tenir opositors, i hi hagué literats que titllaren aquesta versió del *Nou Testament* de ser escrita en un «català d'espardenya». En contrapartida, com recapitulava el pare Guiu Camps, també van ser molts els qui, entre el poble «varen aprendre de llegir en català per primera vegada en el *Nou Testament* de Montserrat». A més a més, aquestes traduccions mai no es van fer en un buit, sinó consultant aquells sectors que podien aportar una opinió més fonamentada. Des de la Comissió interdiocesana per a la versió dels textos litúrgics al català, per exemple, es va demanar el parer de Salvador Espriu sobre la versió dels *Salms*. Aquesta consulta, que, segons Guiu Camps, va donar lloc a una extensa carta de comentari per part de l'escriptor, demostra tant un respecte per les opinions de Salvador Espriu sobre la llengua com la voluntat eclesiàstica perquè el text traduït perdurés amb la mateixa consistència amb què perdura un text literari.

La profunda renovació en el concepte de la traducció bíblica que s'havia iniciat des de Montserrat es produïa també arreu del món. Pocs anys després d'haver-se publicat amb l'èxit descrit l'edició del *Nou Testament*, hom va començar a rebre informació de la tasca duta a terme per la United Bible Society i es van establir contactes amb el professor Eugene Nida i els grups dels

---

seminaris de traducció que ell animava o dirigia. Guiu Camps ho explica a «Passes i criteris en la versió catalana del Nou Testament»: «L'any 1966 em va arribar a les mans una traducció sud-americana del Nou Testament amb el títol *Dios llega al hombre*. Gairebé simultàniament s'havia publicat una traducció anglesa-nord-americana amb el títol *Good News for Modern Man*. Era la primera vegada que d'una manera extensa es traduïa una part de la Bíblia d'acord amb els estudis empresos per un grup de lingüistes nord-americans des de feia alguns anys, impulsats pel lingüista Dr. Eugene A. Nida. L'estil d'aquestes traduccions, que tot just donava els primers passos, i el preu de venda moderadíssim, havien permès al cap de 5 anys, la distribució de dos milions i mig d'exemplars sud-americans i de vint-i-vuit milions d'exemplars en anglès».

D'un dels seminaris organitzats per les Societats Bíbliques Unides, al qual assistí el pare Guiu Camps, en va néixer encara una idea més avançada: la de preparar un *Nou Testament* català interconfessional, partint de les traduccions litúrgiques, revisades i completades amb la col·laboració de catòlics i evangèlics. Aquesta idea d'una traducció col·lectiva, ideològicament consensuada, va quallar finalment en l'edició de *La Bíblia*, traducció interconfessional, promoguda per l'Associació Bíblica de Catalunya, l'editorial Claret i les Societats Bíbliques Unides, i publicada a Barcelona el 1993.

D'alguna manera, podríem dir que entre les divergències existents entre les traduccions bíbliques catalanes del primer terç del segle i aquesta traducció consensuada actual hi ha tot l'abisme de la història moderna de la traducció i, certament, un resum vivíssim del que ha estat i és la història de la traducció a Catalunya. Un abisme que ha estat salvat una i una altra vegada gràcies a l'abnegació, la clarividència, el treball i la modèstia d'homes com el pare Guiu Camps.

Va ser precisament en el moment de la publicació de *La Bíblia* interconfessional que els professors de la Facultat de Traducció i d'Interpretació ens havíem adonat de la importància de fer conèixer els treballs d'Eugene Nida, a qui acabàvem de convidar a fer un seminari en aquesta universitat. Aquella felicitat coincidència ens va permetre de reunir un dels màxims inspiradors teòrics de la traducció en general, i de la traducció bíblica en particular, amb un dels màxims impulsors de la traducció bíblica a Catalunya i d'adonar-nos, no sense recança, del trajecte històric importantíssim que la nostra jove disciplina encara no havia tingut temps d'assimilar i d'aprofundir. Gosaria dir que, d'aleshores ençà, l'horitzó fructífer de la traducció bíblica i l'horitzó variat, apassionant i poc explorat de la història de les traduccions bíbliques catalanes, han estat sempre presents en el context de la nostra docència i de la nostra recerca acadèmiques; que hi hem intentat buscar exemples que ens ajudessin a veure quina era l'actitud que calia adoptar davant altres parcel·les de la traducció; i que hi hem trobat exemples a bastament. Però que, sobretot, ens hem adonat que el llarguíssim corrent de la traducció bíblica, amb totes les implicacions històriques i culturals

---

que pot aportar, forma, juntament amb el corrent de les traduccions clàssiques, un cabal de saber i d'experiència que ens ha de servir per modelar les nostres estratègies traductores actuals. I sens dubte, en la persona del pare Guiu Camps, tenim un dels exemples més eminents del saber que fins avui ens ha transmès aquesta branca de la nostra disciplina.

És per això que ara em permeto, Excel·lentíssim i Magnífic Rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, de sol·licitar per al pare Guiu Camps el grau de doctor *honoris causa* que ens serveixi per a expressar la nostra gratitud envers la seva persona i la tasca que ha dut a terme i el nostre reconeixement a una de les tradicions més llargues, diverses i fructíferes dins el camp de la traducció: la traducció bíblica.

DISCURS
DEL
PARE GUIU CAMPS

Salutacions.

Per a mi és de gran valor la distinció que la Universitat Autònoma de Barcelona m'ha concedit, d'acord amb la proposta presentada per la Facultat de Traducció i d'Interpretació. La Universitat ha volgut valorar una dedicació de més de trenta anys a traduir una obra clau de la nostra cultura com ha estat i és encara la Bíblia.

Aquí voldria fer constar expressament això que tothom sap: el meu treball de traductor no ha estat mai, durant aquests anys, una obra personal en solitari. Són molts els qui, amb el seu consell o amb la seva col·laboració, m'han acompanyat en diversos moments del meu treball. Fins i tot es dona el cas que, en algun sector, puc ben dir que el treball és bàsicament d'ells, i que jo sóc tan sols el qui els he acompanyat. Això és veritat sobretot dels qui han donat la darrera mà en la preparació de la Bíblia interconfessional. Per això crec que la distinció que avui em concediu els vol incloure en bona part a tots ells.

En aquests moments penso també molt en el dia que l'Escola Universitària, ara Facultat de Traducció i d'Interpretació, en ocasió d'una taula rodona amb el Dr. Eugene Nida, em va donar l'oportunitat de conèixer aquest centre docent. La meua experiència em convenia cada vegada més que, per crear bons traductors, no era suficient el coneixement filològic de la llengua original i de la llengua receptora. Era necessari també aprendre l'art de transmetre, valent-se de la traducció, tot el que el llenguatge original volia comunicar als del seu món. Per a això era indispensable que, en alguns centres universitaris, existís l'especialitat de traducció, o millor encara, com s'ha fet aquí, una Facultat de Traducció i d'Interpretació. Aquell dia vaig comprovar que l'escola que jo desitjava ja existia, ben implantada, amb bon professorat i molts alumnes, i amb la garantia d'uns anys de rotatge. Ara que, reconeguda com a facultat, ha complert els vint-i-cinc anys d'existència, me'n felicito i us en felicito. Esteu satisfent una necessitat important de la nostra cultura.

Dit això, suposo que espereu alguna paraula sobre la meua trajectòria com a traductor de la Bíblia al català. Procuraré assenyalar-ne breument les línies principals.

1. Una opció prèvia

Abans, però, voldria recordar una decisió presa durant la dècada del 1950-1960, referent a l'estil i al nivell del llenguatge que convenia posar en joc. No es tractava d'una opció destinada tan sols al treball de traducció, però és cert que el va marcar assenyalamment. Per aquells moments, el poc que era permès d'escriure en català duia generalment el segell del que solfem dir-ne un *català literari*. No m'entretindré ara a descriure'n les característiques. D'altres ho han fet millor del que podria fer-ho jo. Llavors més que mai era clar que, si volfem obtenir un llenguatge entenedor i viu per a tothom, convenia cenyir-nos al parlar més usual.

Recullo algunes paraules que llavors vaig escriure pensant en la traducció de la Bíblia. Per aquell temps «eren molts els qui no havien tingut mai a les mans un escrit en català. Fins i tot persones cultes no sabien reconèixer la seva pròpia llengua quan la veien escrita».

Més decisiu encara perquè ens decantéssim cap a un llenguatge usual era «l'actitud d'esperit que la gent d'aquella generació ja començava d'imposar. Vivíem en uns temps que detestava els artificis i exigia la veritat i la sinceritat. L'entonació que alguns dels nostres literats solien prendre quan tenien la ploma als dits, el seu escrúpol d'usar un lèxic corrent i el seu afany de substituir-lo amb paraules arcaiques o erudites ja feien somriure alguns dels seus lectors, que potser fins i tot trobaven repulsiu aquell estil».

«La voluntat de cenyir-nos al llenguatge usual no comportava, però, negligència en la seva qualitat literària. Volfem tenir en compte la propietat i el valor evocador del lèxic, la sonoritat i l'estructura fàcil, variada i expressiva de la frase, l'adaptació del llenguatge original a la nostra manera de parlar, mirant sempre que, després d'haver treballat un text, el resultat fos tan natural que, d'acord amb una norma molt assenyada d'Azorín, els qui el llegissin o l'escoltessin diguessin espontàniament: Això també ho escriuria jo.»

Aquella orientació, llavors, era discutida per molts. En una reunió convocada expressament, un dels principals opositors donava solemnement el seu parer amb aquestes paraules: «Si es publica un Nou Testament en aquest català d'espardeunya, tots els nostres literats s'esquinçaran les vestidures. «Ara, però, ja és amplament acceptada. En dóna testimoni, per exemple, una antologia de textos que van des del jove Pompeu Fabra (1891), fins als darrers dies de Salvador Espriu. És la recollida per X. Pericay en *L'altra cara de la llengua* (Barcelona 1987). L'autor introdueix la seva antologia amb aquest lema pres J. R. Jiménez: «Quien escribe como se habla irá más lejos en el porvenir que quien escribe como se escribe.»

2. La traducció de la Bíblia: un treball singular

Entrant ja a parlar de la traducció de la Bíblia, voldria fer notar una singularitat d'aquest treball, tant pel que fa als textos que cal traduir com pel que fa als destinataris de la traducció.

2.1. Hem de dir, primer de tot, que la Bíblia, més que un text, és un recull molt ampli de textos, que va des del Gènesi fins a l'Apocalipsi: una autèntica *biblioteca*. Això és el que, originàriament, volia dir la paraula grega *Biblia*. A més de les diferències d'autors, d'edat i de gèneres en els diversos llibres, la Bíblia dels cristians es reparteix entre el que anomenem l'Antic i el Nou Testament. L'Antic està escrit en hebreu, amb breus passatges redactats en arameu. El Nou està escrit en grec, però en un grec que sovint transparenta el seu rerefons hebreu o arameu. L'Antic Testament grec anomenat dels *Setanta* conté, a més, un grup de llibres no admesos en el cànon dels jueus. Majoritàriament són traducció d'un original hebreu o arameu i, per tant, d'un grec notablement semititzant. Són els anomenats *deuterocanònics*, no admesos per alguns dels cristians com a part de la Bíblia. Així són, en conjunt, els textos bíblics que cal traduir.

2.2. També pel que fa als destinataris de les seves traduccions, la Bíblia ocupa un lloc molt singular. Fins si ens cenyim tan sols a la nostra llengua, una traduc-

---

ció de la Bíblia interessa els universitaris pel seu valor literari; interessa encara molts estudiosos pel seu valor religiós; com a text que pot ser cantat o proclamat, és fonamental en les celebracions del culte cristià i dels seus sagraments. L'atenció a uns destinataris tan diversos demanarà un nivell comú de traducció, o bé preparar-ne més d'una al mateix temps. D'altra banda, el fet que la Bíblia traduïda tingui una destinació tan variada fa que es difongui molt més que els altres llibres que se solen editar.

2.3. El primer pas per traduir la Bíblia: conèixer i resoldre les dificultats del text original

Exposar tan sols una antologia de les dificultats més característiques d'un text tan extens i tan diversificat seria entrar en un bosc perdedor. Començaré per les tres primeres paraules del Gènesi, sense baixar massa en els detalls més tècnics.

2.3.1. Diu el text de la Bíblia catalana interconfessional (BCI): «Al principi Déu va crear» (segueix «el cel i la terra»). Però en la nota *b* podeu llegir: «Una altra traducció possible seria: *Quan Déu va començar a crear* (segueix *el cel i la terra*).

Per explicar la base d'aquesta doble traducció demanaré uns minuts de paciència als qui no estan iniciats en les peculiaritats de la llengua original. El text és difícil, perquè la primera paraula, composta de la preposició *en* i un nom, a més d'una doble incertesa, semàntica i sintàctica, està vocalitzada sense l'article determinat. Algunes escoles de lectura del text, tenint en compte que fins al segle VI dC l'hebreu s'escrivia sense vocals, no donarien cap importància a la qüestió de la presència o l'absència de l'article davant la primera paraula. Però la versió grega dita *dels Setanta*, anterior a la nostra era, i l'evangeli de Joan, que intencionadament comença amb la mateixa paraula del Gènesi, ometen igualment l'article. Potser caldria afegir-hi també el començament de la primera carta de Joan. Això indica que l'omissió de l'article en el text hebreu devia seguir una tradició ben arrelada pel que fa al sentit que donaven al text. Algunes dificultats sintàctiques també es podrien facilitar per aquest camí, si el verb «crear» no el vocalitzéssim com un *perfecte*, sinó com un *infinitiu* regit per la paraula anterior.

Un text de la carta de Jm 1,18 interpreta, sense cap dubte, les tres primeres paraules del Gn, i ens proposa d'obrir altres camins, tant pel que fa a la sintaxi de Gn 1, com per la semàntica de la seva primera paraula. Diu així: «Ell (el Pare de les llums) ha decidit fer-nos néixer per mitjà d'una paraula de veritat, perquè fós-sim com una primícia de les seves creatures.»

El meu mestre, E. Zolli, que havia estat el Gran Rabí de Roma, familiaritzat, per tant, amb els mètodes d'interpretació jueva, explicava el text de Jm com una relectura de les tres primeres paraules del Gènesi en estil precabalistic. Les lletres finals de les tres paraules són *tau*, *'alef*, i *mem*, que són les lletres darrera, primera i mitjana de l'alfabet hebreu. Posades en ordre alfabètic tenim la paraula *'emet*, que vol dir *veritat*. Aquí, com en el Jn 1, 1-3, Déu o el Pare de les llums ho fa venir tot a l'existència o ens «fa néixer» per mitjà de la paraula, *logos*. Perquè,

---

segons la narració de Gn 1, cadascuna de les coses creades comença a existir quan la paraula de Déu ordena «que sigui». El verb *dir*; en hebreu i en la versió aramea que es llegia en les sinagogues, era 'amar que, amb un preformatiu nominal, resultava *memra*, en grec *lógos*. Així, personificant la paraula, no es traduïa «Déu digué», sinó «la paraula del Senyor digué».

En el *Llibre de la Saviesa* 18, 14-16 llegim un exemple molt expressiu de la manera com la tradició jueva tardana personificava la paraula divina. El decret del Senyor de fer morir els primogènits d'Egipte s'hi explica així: «Mentre un silenci tranquil embolcallava l'univers i la nit era al bell mig de la seva cursa, la vostra paraula totpoderosa, deixant els trons reials, es va llançar des del cel com un guerrer implacable al mig del país destinat a l'extermini; brandava com una espasa esmolada el vostre decret irrevocable. Dreta allà, tocant el cel i trepitjant la terra, ho va omplir tot de mort». L'evangeli de Joan, quan diu que «en un principi existia (el qui és) la paraula, i la paraula era en Déu i la paraula era Déu», devia entendre d'una manera semblant aquella paraula per mitjà de la qual tot ha vingut a l'existència.

En Jm 1, 18, la paraula creadora, interpretant al mateix temps les lletres finals de les tres primeres paraules de Gn 1, és paraula de veritat.

A més, però, «el Pare de les llums ens ha fet néixer per mitjà d'una paraula de veritat, perquè fóssim com una primícia de les seves creatures». Aquí Jm no ha traduït «en un principi» la primera paraula de Gn 1; l'ha traduïda «com una primícia», traducció perfectament normal. Un bon exemple dels diversos sentits que pot prendre la primera paraula del Gn ens el dona Sir 1, 14.16.18. És una traducció grega d'un original hebreu aquí perdut. Però la traducció siríaca permet de conjecturar seriosament que l'hebreu hi repetia tres vegades la mateixa paraula del començament del Gn. És la sentència coneguda: «Principi de Saviesa és venerar el Senyor», traduïda generalment: «Principi de Saviesa és el temor del Senyor». Però Sir 1, 14.16.18 en dóna tres traduccions diferents, amb la voluntat d'indicar una progressió. Diu així: «Venerar el Senyor és principi de saviesa... Venerar el senyor és plenitud de saviesa... Venerar el Senyor és corona de saviesa». La diferència s'explica perquè el terme hebreu *reshit* significa pròpiament el primer fruit o primícia, i es pot entendre com un fruit primerenc, un fruit selecte, o el millor dels fruits.

La interpretació de Jm no solament dóna una semàntica diferent de la primera paraula, traduïda generalment «al principi» o «va començar», segons la nota b, sinó que entén l'oració formada per les tres primeres paraules com subordinada a una oració que ve després. Així ho entenen també els comentaris rabínic medievals. La interpretació d'Aben Ezra es podria traduir així: «Quan en un principi Déu creà el cel i la terra, i la terra era caòtica i desolada..., Déu digué: Que sigui la llum». Si donem per bona la subordinació, com sembla que demana el sentit del text, no seria correcta la traducció generalment admesa, que diu: «Al principi Déu creà el cel i la terra». Però la interpretació de Jm va més enllà en la subordinació, ja que diu «ens ha fet néixer». Així no s'atura en la creació de la llum, sinó que inclou almenys la creació de l'home quan es refereix a nosaltres. Probablement pensava fins a 2, 1, que diu: «Així van quedar acabats el cel i la terra amb tots els seus estols», fent de la paraula *acabats*, com una inclusió, amb les parau-

---

les *En un principi* amb què havia començat Gn 1, 1. Jm entén la subordinació com una final: «perquè fóssim com una primícia».

Comparant Jm 1, 18 amb Gn 1, 1, és clar que Jm llegia el *perfecte* «Déu va crear» quan diu, amb un sinònim, que el Pare de les llums ens «va fer néixer». Però per obtenir una final, no lliga directament la paraula *primícia* amb el verb, sinó que l'interpreta amb un nom, *les seves creatures*, fent així molt més fàcil la construcció sintàctica. A més, l'expressió «com una primícia» indica que també Jm llegia la primera paraula de Gn sense l'article determinat. Així Jm 1, 18 avala la traducció que la BCI proposa en la seva nota *b*.

2.3.2. No cal dir que les dificultats de crítica textual i les que es presenten per entendre el text que s'ha de traduir no són totes tan complicades com aquesta. M'he estès excessivament en parlar de les tres primeres paraules del Gn, primer de tot perquè són les que tot seguit surten a l'encontre quan obrim la Bíblia, i segonament pel ressò que tenen en uns punts clau de Jn i de Jm. En aquest darrer sentit avancen un bon exemple d'un fet constant en el punt de partida per traduir molts llocs del Nou Testament. Per entendre'ls bé no podem prescindir del seu refofon hebreu o arameu de l'Antic Testament.

2.4. Com comunicar als nostres oients o lectors el que ens diu el text original

Sabent que no parlo a un públic desconegut del que és una traducció, no m'entretindré ara a exposar què cal fer perquè allò que transmetem als qui ens escolten o ens llegeixen sigui rebut d'una manera semblant a la dels qui rebien el text original. Aquí també entrar en detalls seria penetrar en tot un bosc. Donaré tan sols algun exemple de com són els destinataris de la traducció bíblica on jo he treballat i de la preparació que tenen per rebre-la.

2.4.1. Els destinataris més típics d'aquesta traducció són els qui participen en les celebracions dels dies festius i en les dels diversos sacraments. Poden participar-hi tant amb els cants com escoltant les lectures. Es tracta, per tant, d'un estil oral, que demana poder ser comprès al pas del lector o del cantor, que no s'aturen. Això demana frases breus, amb poques subordinades, i preferir l'ordre habitual d'agent, seguit del predicat verbal, col·locant bé després els diversos complements. Cal evitar, no cal dir-ho, els equívocs que no es veuen en un text escrit, però se senten en un text pronunciat. En textos destinats al cant convé, a més, estar atent al ritme d'una bona distribució dels accents i a les vocals en contacte que podrien variar el nombre de síl·labes.

2.4.2. Una característica d'aquestes traduccions és que difícilment es poden canviar. Els textos destinats a la lectura, si es corregeixen en noves edicions, no van d'acord amb els que encara estan en ús. La fixació dels textos és encara més notable en els cants que s'han fet populars. Per donar-ne un exemple, recordem que molta gent canta «Serviu el Senyor amb alegria». És una traducció del llatí que no dóna idea del que diu el text original. En el seu context *servir* té un sentit

---

cultural, i *amb alegria* significa la gatzara d'un aplec festiu, com són els cants, la cridòria, les danses. Per això hem traduït «Doneu culte al Senyor amb cants de festa». Entrarà algun dia la traducció correcta en el cant popular?

Poc freqüent, però molt significatiu, és el cas de textos que es repeteixen sovint de memòria. Penso, abans que res, en la pregària del «Pare nostre». També aquí demanaré als qui no estan prou iniciats en les peculiaritats del grec i de l'arameu uns minuts de paciència.

Diem així en la invocació: «Pare nostre que esteu en el cel». Per entendre la sintaxi netament aramea del text grec de Mt 6, 9, podríem intentar de donar-ne una versió de correspondència formal. Seria: «Pare nostre el (que) en el cel». Usant l'article *el*, en lloc del relatiu *que*, l'autor ha volgut traduir la partícula aramea *dî*. «El en el cel», implícitament es contraposa a «el en la terra». Per això en el leccionari litúrgic (Ferial II, n. 25) hem traduït «Pare nostre del cel». Vam preferir «del cel» a «celestial», usat també fins a set vegades en Mt, perquè «celestial», en català, no s'entendria normalment d'allò que el distingeix del «pare de la terra», sinó com una qualitat preciosa que li correspon. A més, el text grec, seguint el rerefons arameu, feia de la invocació una proposició nominal. La versió llatina no s'accontenta amb el fet de substituir el relatiu *que* a l'article *el*, sinó que uneix el predicat al subjecte amb el verb copulatiu *ser*, i diu: «Pater noster, qui es in coelis». La versió catalana usual, seguint la llatina, ha entès el verb *ser* en sentit locatiu: *que esteu* en el cel. Així ha acabat de distanciar-se del sentit original. Ens atrevirem a corregir-la?

Els tres estics que segueixen la invocació presenten també les seves dificultats. Tots tres tenen una estructura semblant. Acaben amb el mateix sintagma, format per un nom i el possessiu: «el vostre nom, el vostre Regne, la vostra voluntat», precedit d'un verb passiu o impersonal, que expressa un desig: «sigui santificat, vingui, faci's». Aquests estics tenen una semblança molt estreta amb l'antiquíssima pregària jueva anomenada «Qaddish», que podríem traduir així: «Que la grandesa i la santedat del seu nom gloriós resplendeixi en el món que ell ha creat segons la seva voluntat: que ell institueixi el seu Regne en vida vostra, en els vostres dies i en vida de tot el casal d'Israel, ben aviat i en el temps que ja arriba». Deixant de banda una interpretació que entendria el primer estic com una benedicció devota, adreçada al nom del «Pare del cel» que acabem de pronunciar, podem entendre els tres verbs com *passius* o *impersonal divins*, que respectuosament indiquen el «Pare del cel» com a l'*agent* a qui ens adrecem. Ens conviden a entendre-ho així els textos d'Ez 36, 20-24 i 38, 16.23. El Senyor, després de recordar com s'havia vist obligat a dispersar el poble d'Israel entre les nacions diu que així «van profanar el meu sant nom fent que diguessin d'ells: Aquest és el poble del Senyor, però s'ha vist obligat a abandonar el seu país». Per esborrar, doncs, la profanació del seu sant nom, el Senyor anuncia això: «Jo (agent) santificaré el meu gran nom, que ha quedat profanat entre els altres pobles per la vostra presència enmig d'ells. Quan jo faré resplendir en vosaltres la meva santedat als ulls de les nacions, sabran que jo sóc el Senyor». I afegeix: «Us aplegaré de tots els països... abocaré sobre vosaltres aigua pura... us donaré un cor nou i un esperit nou... posaré el meu Esperit dins vostre i faré que seguïu els meus preceptes». Noteu que l'*agent* que «santifica» així «el nom del Senyor» és el Senyor mateix.

La pregària del Qaddish transparenta clarament les paraules d'Ez, citades literalment de 38, 16.23, i substitueix tan sols el verb *actiu* per un *passiu diví*.

Segons això, hem de veure en la petició del primer estic un desig que es compleixi la promesa anunciada en Ez. En català caldria, per tant, traduir: «Feu resplendir la santedat del vostre nom», s'entén «complint la renovació del vostre poble, que va prometre en la profecia d'Ezequiel». Semblantment caldria entendre els dos estics següents. La traducció de Mt 6, 9-10 que jo proposava per al leccionari litúrgic corresponent anava per aquí, però els altres col·laboradors van objectar que ningú no acceptaria aquella traducció. La BCI ha traduït: «Santifica el teu nom», i jo diria semblantment «vine a regnar, compleix la teva voluntat». S'atrevirà algú a fer aquest pas?

2.4.3. *Vocabulari de la traducció llatina que ha passat a la nostra llengua. Un entrebanc per traduir bé*

És un fet que algunes expressions usals en la nostra llengua provenen de la versió llatina de la Bíblia, tan present en tota la nostra cultura.

Poques vénen de l'hebreu o de l'aramèu, passant pel grec i pel llatí, i allunyant-se més o menys del sentit original en cada etapa. És el cas, per exemple, de l'hebreu *hèsed*, traduït *éleos* en grec i *misericòrdia* en llatí. Per acostar-nos més al sentit original, nosaltres hem traduït «amor» o «favor», per més que no pocs es dolen de no retrobar en la traducció la paraula «misericòrdia.»

Altres paraules s'han deformat senzillament en l'ús que nosaltres en fem. En dono tan sols alguns exemples, sense estendre'm a indicar-ne la deformació. Així, parlem de «mortificar, mortificar-se, mortificació»; d'«abnegar-se, abnegació i abnegat»; de «fer penitència» o de «penitent», de «prendre cadascú la seva creu». Parlem també de «justificar» o de «justícia» quan el text contraposa els «justos» als «pecadors». Si continuéssim mantenint, sense adonar-nos-en, aquestes expressions sempre que les trobem en el llatí, fariem dir a la traducció una cosa diferent del que diu l'original.

2.4.4. *Cercar un llenguatge comú als diversos destinataris*

El meu mestre W. L. Wonderly, després de registrar moltes hores de converses de la gent, constatava que un mateix idioma no solament podia variar d'una zona a l'altra en una extensió geogràfica, sinó que dins una mateixa zona variava també, si comparem l'àmbit de les persones cultes amb el de la gent del carrer. Una bona part, però, del llenguatge usat per uns i altres podia coincidir. És en aquest àmbit on cal cercar el llenguatge apte per a una traducció destinada al cant i a la celebració litúrgica, o destinada també a la lectura i a l'estudi del públic en general. L'opció presa d'acostar-nos sempre al llenguatge parlat facilitava aquest camí. D'altra banda, no hem d'excloure la possibilitat d'usar més d'una traducció, tal com ja ho he indicat en 2.2. Per a certs estudis, l'ús d'una versió que s'acosti a l'interlinear o, per un altre extrem, l'ús d'una versió glossada o comentada, pot

---

ser una bona ajuda, quan l'estudiós no és capaç de recórrer amb competència als textos originals.

3. Mirant endavant, un darrer desig

Després de molts anys de treballar en la traducció de la Bíblia i havent arribat on ara som, és l'hora de fer un balanç per deixar-ho en altres mans.

La meva satisfacció després de la feina feta ha estat, d'una banda, veure l'àmplia difusió que estan tenint les diverses edicions de la nostra Bíblia en català. Però, d'altra banda, no és més petita la meva satisfacció quan veig tanta gent que escolta o canta amb tota naturalitat els textos bíblics en les celebracions litúrgiques. Recordo com, des de la vigília de Rams del 1980, jo m'havia incorporat per quatre anys a l'església diocesana de Mallorca. Quatre dies més tard, com tenia costum, el bisbe havia convocat tots els preveres per a una celebració eucarística en la seva catedral. Érem més d'un centenar de preveres, i el poble omplia tota la gran nau d'aquell monument. Tothom cantava o escoltava amb gust els nostres textos. El fruit del nostre treball havia passat la mar, i es trobava a les Illes com a casa seva.

Mai no van faltar entre gent més erudita persones crítiques o reticents. No em sorprèn si altres creuen que podien fer-ho millor; sempre m'ha agradat escoltar els qui estan oberts a un diàleg. Només m'han molestat quan creaven un ambient d'opinió o quan tenien el poder de decidir, i de fet decidien, en qüestions de l'ús o de l'edició dels textos.

Ara que és l'hora ja de deixar en altres mans la feina feta, sé que hi ha errors a corregir i solucions a millorar. Desitjo tan sols i confio que els qui han de continuar mantinguin sempre, en primer lloc, una plena honradesa a l'hora d'esbrinar l'autèntic sentit del text original i, en segon lloc, no cedeixin mai quan es tracta de servir el poble que ha d'usar la traducció.

CURRICULUM VITAE
DEL
PARE GUIU CAMPS

— Nascut el 19 de febrer del 1915 a Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat).
— Primeres lletres a l'escola de les monges.
— Aviat, escola estatal. Mestre i alumnes parlaven tots en català. Ensenyament tot en castellà. Des del 1923 (dictadura de Primo de Rivera), prohibició de qualsevol bandera catalana i obligació de reunir-se cada dia a mig matí davant la bandera espanyola per cantar «Salve, bandera de mi patria, salve».

— 30 de juny de 1925-11 de juliol de 1930: Escolania de Montserrat. Ensenyament musical: bàsicament molt de solfeig, i també piano, violí i, opcional, contrabaix. Lletres en conjunt al nivell d'escola primària, però també llatí, francès, nocions d'anglès i molta aritmètica. Classes en català o castellà, però no gramàtica ni literatura catalana.

— 1930-1932: estudis d'humanitats a Montserrat, Col·legi de Postulants (preparació per al noviciat). Estudi intensiu de llatí (Virgili, Horaci), i també del grec de la koiné o àtic (Xenofont, Plató).

— 11 de juliol de 1932-6 d'agost de 1933: noviciat. Rep com a nom monàstic el de *Guia*. Estudis de formació litúrgica i monàstica. D'ara endavant, classes en català o en llatí, però mai estudis de gramàtica catalana.

— 1933-1936: cursos de filosofia i també de grec bíblic, amb un any d'interrupció per motius de salut.

— Juliol 1937-agost 1939: estudis de teologia als monestirs belgues de Maredsous i Saint André les Bruges. Iniciació a l'ús de la concordança grega del Nou Testament per estudiar el llenguatge teològic del quart evangeli. Classes en francès.

— 1939-1941: continuació dels estudis teològics a Montserrat.

— Març del 1941: constitució de l'Scriptorium Biblicum, que reunirà d'ara endavant els estudiosos de la Bíblia a Montserrat, amb atenció especial primer a la història de l'exegesi, després a l'estudi del Museu Bíblic, fundat pel P. B. Ubach l'any 1911, i ampliat els anys 1921, 1924 i 1928; més endavant, a coordinar la nova traducció, anotació o comentari de la Bíblia.

— 10 d'agost de 1941: ordenat prevere. Ensenyament del grec en els cursos teològics 1941-1943. Estudi privat de l'hebreu bíblic.

— 1943-1945: dos cursos de teologia a la Universitat Pontifícia de Salamanca: convalidació de la teologia, graus de batxillerat i llicència, curs de doctorat. Treball de seminari sobre el comentari rabínic al llibre de l'Èxode (s. II) anomenat *Mekilta*. Preparació del tema de la tesi sobre el *Procés del raonament teològic*, estudiant els principals llibres de l'*Organon* d'Aristòtil, amb els seus comentadors, els grecs Alexandre d'Afrodísia i Joan Filòpon, i el llatí Tomàs d'Aquino.

— Cursos 1945-1948: docència a Montserrat, treball sobre la tesi i estudi privat del siríac. Finalment, preparació per als exàmens de grau en Ciències Bíbliques.

— Curs 1948-1949: Roma. Residència a l'abadia italiana de Sant Pau fora els murs. Graus de batxiller (hebreu i grec bíblic) i de llicenciat en Sagrada Escripura. Assistència a algunes classes de l'Institut Bíblic Pontifici; entre d'altres, un dia a la setmana, hebreu de la *Mishnà*, arameu del *Targum* i hebreu actual.

— Juliol del 1949-agost del 1954: Montserrat. Docència. Prefecte dels estudiants de Filosofia i Teologia.

— Maig del 1951: Universitat Pontifícia de Salamanca. Lectura i aprovació de la tesi per al doctorat de Teologia.

— 1953: edició renovada de la *Gramàtica de l'arameu bíblic* del difunt Lluís Palacios, monjo de Montserrat, professor de llengües orientals a l'Ateneu Benedíctí de Sant Anselm a Roma.

— 1954: reedició completada de la *Gramàtica siríaca* del mateix P. Lluís Palacios.

— Setembre del 1954-setembre del 1955: any d'estudi a Jerusalem i a l'Orient bíblic. Estada a l'*Studium Biblicum* dels franciscans (comunitat italiana). Algunes classes i visites guiades als llocs històrics (Jerusalem, Palestina, Jordània, Egipte, Sinaí, Síria, Iraq, Xipre, Turquia, Grècia, Nàpols, Roma). Classes i visites guiades també amb els dominics de l'*École Biblique et Archéologique Française*.

— Octubre del 1956: represa de la vida i la docència a Montserrat. Versió i Comentari de l'Apocalipsi, editat a *La Bíblia* de Montserrat el 1958.

— 1957-1961: deixa el càrrec de prefecte dels estudiants, per ocupar-se dels monjos no destinats als ordes clericals.

— 1957-1959: preparació del Nou Testament popular. Revisió, coordinació i col·laboració sobre la base d'una nova versió de Jordi Bruguera, i diverses aportacions en les introduccions, notes i índexs. Editat des del gener del 1961, l'any 1963 se n'havien distribuït 80.000 exemplars. L'any 1992 ja se n'havien publicat sis edicions, a més de les edicions amb notes reduïdes des del 1963. Encara el 1972 se'n va distribuir una altra edició, també amb notes reduïdes, d'un total de 81.000 exemplars.

— 1960-1962: comentari a l'Evangelí segons sant Mateu, editat a *La Bíblia* de Montserrat el 1963. La versió és la del Nou Testament publicat des del 1961.

— 1962-1963: col·laboració en la versió dels *Salms* de Jordi Bruguera i notes clau als mateixos *Salms*. És continuació de la versió amb notes del *Nou Testament*. Volum publicat el 1965.

— 1963: participa activament en l'organització de les Jornades que d'ara endavant reuniran els professors de Bíblia a Catalunya, amb extensió a les Illes i a València. Quan, el 1974, aquell agrupament és constituït com a Associació Bíblica de Catalunya, forma part de la junta que dirigeix l'Associació fins a l'any 1980, i des del 1984 fins al 1994.

— 1963: reelaboració de la versió dels *Salms* per al *Salteri del Breviari Monàstic* llatí-català. Imprès el 1964.

— 1965-1968: col·laboració en la versió dels textos originals i notes dels volumets de la Bíblia *Sapiencials* (1966), *Profetes* (1967), *Pentateuc*, *Llibres històrics* (1969).

— A principis del 1966, el qui era llavors bisbe de Girona, Narcís Jubany, com a president de la Comissió de Litúrgia de la Conferència Episcopal Espanyola, crea la Comissió Interdiocesana per a la Versió dels Textos Litúrgics al Català. Entre els deu que inicialment formaven la Comissió, Guiu Camps va ser designat el responsable de preparar els textos bíblics integrats en la litúrgia.

— El primer treball va consistir a preparar una nova versió dels *Salms*, fidel al text original, fàcilment entenedora per al poble i apta per ser cantada. El primer assaig de versió va ser enviat a uns quaranta consultors, a més de l'assessorament de literats qualificats com Salvador Espriu i Mn. Pere Ribot. La versió sen-

---

cera va ser integrada a *La Bíblia* de la Fundació Bíblica Catalana (1968) i, amb alguns retocs, a *La Bíblia* versió dels textos originals (1970). D'aquesta darrera Bíblia, el 1992 se n'havien fet sis edicions (1970, 1975, 1983, 1986, 1989, 1992). Presentats per H. Raguer únicament els Salms, el 1988 se n'havien fet quatre edicions (1976, 1978, 1984, 1988).

— Va seguir la versió de les lectures bíbliques per als dies festius, publicades en la sèrie dels anomenats *Leccionaris* (anys 1970-1972), que permetien escoltar aquelles lectures en unes cinc mil parròquies o altres esglésies cada dia de festa per tot el Principat. Simultàniament, es publicaven els mateixos leccionaris adaptats als matisos del llenguatge de les Illes.

— 1968-1979: professor adjunt de l'Antic Testament durant un trimestre cada any a la Facultat Teològica Sant Francesc de Borja de Sant Cugat del Vallès.

— 1969: amb l'ajuda d'alguns col·laboradors, comença uns cursos per correspondència per a l'estudi de diversos llibres bíblics. Cada curs solia constar de setze o fins vint-i-dues lliçons dedicades a guiar l'estudi del text del llibre en qüestió. Les lliçons eren enviades setmanalment, acompanyades d'un qüestionari i de l'explicació de temes que situaven el llibre en el seu context històric. Correcció de les respostes al qüestionari i dues reunions optatives a Montserrat durant el curs. Els cursos van ser sobre l'Evangeli de Joan, els fets dels Apòstols, Sant Pau, Evangeli de Mateu, Salms. Impresos: Fets (1970-1971), Pau (1971-1972), Joan (1973) i Mateu (1974).

— 1971: els traductors de la Bíblia al català van entrar en contacte amb l'escola de traducció de la Bíblia que les Societats Bíbliques Unides estaven estenent per tot el món. En una visita a Barcelona, el secretari del Comitè per a Europa d'aquella entitat mundial va tenir a les mans el primer leccionari publicat, i s'hi va interessar. De fet, des del 1966 els traductors catalans ja tenien un exemplar de la versió sud-americana del Nou Testament, titulada *Dios llega al hombre*, apareguda gairebé simultàniament en la versió nord-americana anomenada *Good News for Modern Man*. Eren versions fetes d'acord amb els estudis d'un grup de lingüistes de la traducció, impulsats pel Dr. Eugene Nida. L'acceptació per part dels lectors d'aquestes dues traduccions va ser molt bona; al cap de cinc anys, s'havien distribuït dos milions i mig d'exemplars sud-americans i vint-i-vuit milions de nord-americans. Els traductors catalans de la Bíblia per a la litúrgia ja se n'havien inspirat, d'acord també amb les primeres obres publicades sobre aquest estil de traducció: l'opuscle de Nida-Taber *The Theory and Practice of Translation* (Leiden 1869), i el de W. L. Wonderly *Bible Translation for Popular Use* (Londres 1968).

— Agost del 1971: les Societats Bíbliques Unides van invitar els traductors catalans J. Sánchez-Bosch i Guiu Camps al primer seminari que organitzaven a Europa. Era de vint dies a Hallen (Alemanya Oriental). Guiu Camps, compromès per avançar el treball de traduccions per a la litúrgia, no hi va poder assistir. Però el juny del 1972, amb el pastor evangèlic E. Capó, assistia a un altre seminari de deu dies, a Figueira da Foz (Portugal), destinat a traductors de la Península Ibèrica (portuguesos, castellans i catalans). Allí va néixer el projecte de preparar un Nou Testament interconfessional, partint de les versions litúrgiques en curs, revisades i completades amb la col·laboració de catòlics i evangèlics, amb l'assessorament i l'ajut de les Societats Bíbliques Unides.

— 1972-1974: mentrestant, avançava la publicació dels leccionaris litúrgics: quatre volums per a la litúrgia dels dies feiners i un per al santoral.

— 1974: juntament amb el Secretariat Interdiocesà de Catequesi, organitza uns cursos d'estiu per a monitors capaços d'introduir d'altres en l'estudi de la Bíblia. Cada curs es fa en convivència durant dues setmanes, de dilluns a dissabte, i en tres cursos es recorren un per un tots els llibres de la Bíblia, Antic i Nou Testament. La jornada consta de tres unitats didàctiques i una conferència: en total, de set a vuit hores diàries. Els cursos s'han fet cada any el mes de juliol, a Tarragona, Banyoles, Tortosa, Raïmat i, finalment, sempre a Tarragona. L'Associació Bíblica de Catalunya n'ha anat prenent progressivament la direcció, sobretot a partir de l'any 1980. Amb algunes modificacions, continuen encara actualment. Des del 1979 s'hi ha afegit un curs de formació permanent, de tema monogràfic, per als qui ja han acabat els tres cursos.

— 1976-1977: al Centre Interdiocesà d'Estudis Pastoral, amb seu a Barcelona, organitza un cicle de tres anys amb la mateixa temàtica dels cursos d'estiu per a monitors de l'estudi de la Bíblia. Aquí, des de l'octubre fins al maig, cadascun dels tres cursos ocupa un dia a la setmana, dilluns, dimecres i divendres, de 4 o 4.30 de la tarda a les 7 del vespre, amb dues unitats didàctiques i una conferència. L'estudi personal el fan els alumnes a casa. Des del 1980, el professor I. Ricard, de la Junta de l'Associació Bíblica de Catalunya, s'ha fet càrrec de l'organització dels cursos.

— Mentrestant continuava el treball de versió de les lectures bíbliques per a la litúrgia, i els anys 1977-1978 es publicaven els quatre volums de la *Litúrgia de les Hores*.

— El projecte d'una versió interconfessional, nascut a Figueira da Foz el juny de 1972, no es va formalitzar fins tres anys més tard, amb un contracte per a la preparació i la publicació del Nou Testament entre l'Abadia de Montserrat, l'Associació Bíblica de Catalunya i la Fundació (més tard dita Institució) Bíblica Evangèlica. Les Societats Bíbliques Unides sempre van ser-hi presents, però no es van adherir formalment al contracte fins dos anys més tard, com sostenint la Fundació Bíblica Evangèlica. Prenent com a base la versió litúrgica del Nou Testament, un equip format per J. Sánchez Bosch, el pastor E. Capó i G. Camps com a secretari, va emprendre la tasca de revisar, acomodar i completar la versió de tot el Nou Testament. De part de les Societats Bíbliques Unides, I. Mendoza, que havia passat dos anys a Mèxic treballant en la versió sud-americana de tota la Bíblia, assessorava l'equip. Finalment, el *Nou Testament* va ser editat el 1979.

— Acabada la tasca del Nou Testament, comencen els preparatius de cara a la Bíblia interconfessional sencera. Per a l'Antic Testament, la base de versions litúrgiques és molt fragmentària. Per això calia crear un equip més ampli de traductors. Les Societats Bíbliques Unides van organitzar un primer seminari d'una setmana al Centre Borja de Sant Cugat, per preparar els nous traductors. Dirigia el seminari el catedràtic de la Universitat Protestant d'Estrasburg, l'holandès Jan De Waard. El text d'estudi era el del professor alemany Dr. H. P. Rüger, traduït i adaptat al castellà per R. Valeruz i I. Mendoza, amb el títol *Ciencia y técnica de la traducción de la Biblia*. A més, les Societats Bíbliques Unides van facilitar, per a ús dels traductors, la sèrie d'opuscles titulada *Helps for Translators*, en

---

francès *Auxiliaires du traducteur*, els quatre volums de crítica textual de l'Antic Testament hebreu titulats *Preliminary and Interim Report*, i els volums definitius de D. Barthélemy *Critique Textuelle de l'Ancien Testament* (Friburg, Suïssa 1982 ss.), que s'estaven publicant. Altres obres encara sobre la traducció de la Bíblia, com les de J. C. Margot *Traduire sans trahir* (Lausana 1979) i C. Buzzetti *La parola tradotta* (Brescia 1973). Així es formava una escola de traductors catalans de la Bíblia. El treball de reclutar bons traductors, ajudar-los i revisar la feina feta resultava complex. Per això G. Camps va obtenir de les entitats interessades en el projecte que un altre el substituís en el càrrec de secretari de l'equip. Aquest va ser el Dr. Armand Puig. G. Camps, però, va continuar col·laborant com abans en tot el treball.

— 1980-1984: G. Camps va residir a Mallorca, com a prior de la petita comunitat benedictina de Santa Maria de Binicanella. Allà va dedicar-se a l'ensenyament de la Bíblia, sobretot al Centre d'Estudis Teològics de Mallorca (Cetem), adherit a la Facultat de Teologia de Barcelona.

— Per una decisió del Consell Presbiteral de la Diòcesi, el prevere poeta P. Orpí, amb dos col·laboradors i quatre assessors, va emprendre una versió dels evangelis en la parla popular del poble de Mallorca. Des del principi fins al final, G. Camps va ser el més assidu dels assessors. Van començar publicant *La Bona Nova segons Sant Marc* (Petra 1984). Després d'un llarg treball, van publicar els quatre evangelis amb el títol *La Bona Nova. Els Quatre Evangelis en la parla popular de Mallorca*. La versió, destinada a la part forana de l'illa, va ser àmpliament acceptada. Editada el juny de 1989, amb tres mil exemplars, va demanar una altra edició de tres mil més el desembre del mateix any.

— Novembre del 1984: tornant a Montserrat, continua la docència al monestir de Montserrat, al Centre d'Estudis Pastoral a Barcelona i en els cursos Bíblics d'Estiu a Tarragona.

— Continua també el treball en la Comissió Interdiocesana de Versions Litúrgiques. Aquí la feina principal, la de versió de les lectures bíbliques, estava globalment acabada. Però el treball de la Comissió, a més de l'àmbit de les lectures bíbliques, s'estenia també a les lectures patristiques o eclesiàstiques de la Litúrgia de les Hores i als textos eucològics (les oracions o les pregàries eucarístiques). En la versió de les lectures patristiques, G. Camps no hi va intervenir, ni tan sols com a assessor. En canvi, va intervenir sempre en la revisió i discussió dels textos eucològics. Entre els llibres preparats per la Comissió Interdiocesana de Versió dels Textos Litúrgics al Català es destaca, per la seva difusió entre els fidels que participen en el culte, el missal, que conté la part no inclosa en els leccionaris, a més dels cants d'entrada i de comunió. El missal d'altar s'ha editat els anys 1975 i 1990. En edicions manuals a l'abast de tothom, que inclouen en el mateix volum la part dels leccionaris, hi ha el missal festiu (1976, 1991) i el dels dies feiners (1986). Del festiu, P. Riutort va fer-ne una adaptació valenciana amb el nom de *Llibre del Poble de Déu* (València 1975). Encara el 1987 es va publicar el *Leccionari de misses diverses* i el suplement del missal, anomenat *Misses de la Mare de Déu*.

Cal recordar que, al costat del missal, dels leccionaris i de la litúrgia de les hores, també els rituals han contribuït molt a difondre entre el poble les versions

---

litúrgiques catalanes. Pensem abans que res en els rituals del baptisme i la confirmació, del matrimoni, de les ordres, de la reconciliació, de la unció dels malalts i de les exèquies. Ja el 1966 s'havia avançat un primer ritual dels sagraments, i ha anat seguint la publicació dels altres. El darrer en data ha estat el de l'ordenació de bisbe, preveres i diaques (1977).

— Fins ara ha continuat G. Camps incorporat a l'equip de traductors de la Comissió Interdiocesana de Versions Litúrgiques al Català. L'equip ha treballat a renovar part de la versió del *Ritual d'Exèquies*, i a preparar la versió del cicle alternatiu de lectures patristiques o eclesiàstiques que han de formar els dos volums de *Suplement de la Litúrgia de les Hores*.

— Tornant ara al treball de la Bíblia interconfessional, cal dir que els primers temps després de l'edició del Nou Testament van ser lents i difícils. No tots els traductors cridats a treballar-hi des del 1982 es dedicaven prou a la feina. Altres no assimilaven prou l'estil de traducció que els havien proposat. D'altra banda, des d'ara es van fer càrrec del projecte l'Associació Bíblica de Catalunya, les Societats Bíbliques Unides i l'editorial Claret, que no van formalitzar el seu contracte fins al 1986. Però, ja des del 1984, alguns dels traductors presentaven els primers assaigs del seu treball, i el Comitè de Redacció, format per A. Puig, G. Camps i J. Ferrer, es reunia sovint a Montserrat per revisar-los. Des del 1987 fins al 1990, part dels traductors es reunien dues vegades l'any durant sis dies al Casal Borja de Sant Cugat del Vallès per examinar unes mostres de la traducció feta. Les traduccions estaven repartides en quatre grups: llibres Narratius, Profètics, Sapiencials i Deuterocanònics. El treball, a plena jornada, es feia simultàniament en dues seccions, que dedicaven cadascuna la meitat dels sis dies a un dels quatre grups de llibres, i l'altra meitat, a un altre dels quatre grups. A cada secció hi era present un dels dos consellers enviats per la Delegació d'Europa de les Societats Bíbliques Unides —R. Kassühlke o J. C. Margot—, un dels dos membres del comitè de redacció —A. Puig o G. Camps—, els traductors dels llibres examinats i altres dels traductors. Després, a Montserrat, continuava, en reunions mensuals, el treball del comitè de redacció.

— Acabat el treball de preparació dels textos (versió, introduccions, notes i vocabulari), durant els tres mesos d'estiu del 1991, els dos membres del comitè de redacció, amb tres o quatre de l'equip de traducció i altres auxiliars per passar els textos a l'ordinador o treure'n fotocòpies, van estar treballant a plena jornada per deixar a punt els materials per a la Bíblia interconfessional.

— Encara durant l'any 1992, A. Puig amb dos col·laboradors més va estar treballant per introduir alguns acabats i per incorporar els suggeriments rebuts d'uns consellers d'estil. La col·laboració de G. Camps durant aquesta darrera etapa va ser molt més episòdica.

— Finalment, durant l'any 1993, va quedar editada l'obra de *La Bíblia catalana interconfessional*, a l'abast del gran públic. El 1995 es va editar el *Nou Testament* acompanyat del text grec (edició crítica Nestle-Aland 23) i de la *Vulgata* llatina. El 1996 es va reimprimir la Bíblia en format més gran, i darrerament s'ha editat sense notes en format de butxaca.

— Cal recordar encara, pel que fa a la difusió, que el 31 de desembre del 1987 es va acabar d'imprimir l'adaptació del Nou Testament per a les diòcesis de

---

Mallorca, Menorca i Eivissa, per l'estil del que ja s'havia fet amb els leccionaris de la missa. I el 1966 es va publicar l'adaptació valenciana de *La Bíblia* interconfessional, adaptació feta d'acord amb els criteris aprovats per les tres universitats del País Valencià.

— Durant aquests darrers anys, G. Camps va anar deixant a d'altres la docència bíblica en els diversos centres on havia ensenyat, i finalment la de grec del Nou Testament. En les tasques de versió ha continuat encara treballant dintre la Comissió Interdiocesana de Versions Litúrgiques al Català.

— Des del 1965 fins al 1979, i dels del 1984 fins ara, s'ha hagut d'ocupar de conservar els materials del Museu Bíblic de Montserrat, creat pel P. B. Ubach en diverses etapes entre el 1911 i el 1928. També de continuar-ne l'inventari i l'estudi. El Museu, no tot exposat al públic, però accessible als estudiosos, conté materials de cartografia, d'història natural (minerals, fauna, principalment vertebrada, flora i productes vegetals), arqueologia i etnografia de l'Orient bíblic. Entre els principals estudis que diversos especialistes n'han publicat durant aquests anys podem esmentar: L. Baqués. «Escarabeos egipcios». *Ampurias* 31-32, 1969-70, p. 295-304; P. Villalba. «Vidres del Museu Bíblic de Montserrat». *Empúries* 45-46, 1983-84, p. 194-221; E. Llagostera. «Estudio radiológico de las momias egipcias del M. del Oriente Bíblico de Montserrat». *Boletín de la Asociación Española de Orientalistas* xviii, 1983, p. 293-319; M. Molina. «Tablillas administrativas neosumerias de la Abadía de Montserrat. Copias cuneiformes». *Materiales per il Vocabolario Neosumerio* 18, Roma 1993; M. Molina. «Tablillas administrativas neosumerias de la Abadía de Montserrat. Transliteraciones e índices». *Aula Orientalis-Suplementa* 11, Sabadell 1997; «Estudios de Catalogación del Museo de Montserrat... I Asiriología, II Arqueología». *Aula Orientalis* xv, 1998.

NOTES. Referència als llocs on es pot trobar més informació.

Biografia. R. DÍAZ. «La persona i l'obra». *Miscel·lània G. Camps*. P. 7-12. Vegeu també D. ROURE. «Notes d'una conversa». *Butlletí de l'ABC* 41 (1991). P. 3-9.

Bibliografia. R. DÍAZ. *Miscel·lània G. Camps*. P. 13-16. (Convé retallar-ne els títols banals.)

Estil de traducció. H. RAGUER. «El Nou Testament català interconfessional». *Qüestions de Vida Cristiana*. P. 112-122.

Història i estil de traducció. G. CAMPS. «Passes i criteris en la versió catalana del Nou Testament». *Comunicació* 56-57 (1988). P. 13-22. A. PUIG. «La Bíblia Catalana Interconfessional: un projecte que avança». *Butlletí de l'ABC* 33. P. 24-28. I encara «La Bíblia Catalana Interconfessional camina a bon pas». *Butlletí de l'ABC* 38. P. 33-34.

Llista de traductors de l'ATI, amb esmenes. Inèdita.

La BCI. Reunió del 30-1 al 4-2 del 1989. Inèdit.

«Breu notícia sobre la BCI». *Butlletí de l'ABC* 40. P. 5.

«Breu notícia sobre la BCI». *Butlletí de l'ABC* 44. P. 10.

J. LLIDÓ. «La Bíblia Interconfessional Valenciana». *Butlletí de l'ABC* 55. P. 27-31.

Versions litúrgiques. G. CAMPS. «El P. Gabernet traductor de la Bíblia». *Butlletí de l'ABC* 32. P. 2-3.

G. CAMPS; R. DÍAZ. «Jornades de biblistes catalans... fins a l'ABC». *Butlletí de l'ABC* 30. P. 19-30.

Universitat Autònoma de Barcelona

**Biblioteca
de Comunicació
i Hemeroteca General**

1500704949

UAB DHE/45